

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. D. Ioannis Ivsti Lanspergii, Natione Bavari, Illvminati
Ac Religiosissimi viri, Carthusiae Coloniensis ante annos
centum Vicarii, & Magistri Nouitiorum laudatissimi Opera**

In Qvinque Tomos Distributa, à mendis expurgata, veteri integritati
restituta, & indicibus locupletata

De Sanctis

Landsberg, Johannes Justus

Coloniae Agrippinae, Anno M.DC.XXX

Exegesis Euangelij in nocte sacratissimæ Natiuitatis D. N. Iesu Christi,
quod legitur ad primam Missam, Luc. II.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-47060](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-47060)

vñctus qui-
nam dicatur
Christus.

Apoca. 21.

Malac. 3.
Exod. 3.
Anni Christi
non defectu
si quis sint.

Spiritus qui ardent Dei amore vt flamma ignis, puta Seraphin, facit mini-
stros suos Deus Pater siue Christus. Ad Filium autem Pater loquitur per
Prophetam: Thronus tuus, id est, iudiciaria potestas, regia dignitas, imo
regnum tuum (ò Deus fili) stabit ac manebit in seculum seculi, seu perpetuo.
Virga regni tui, hoc est, scriptum iudiciarie potestatis, censura ac disciplina
tua iudiciaria, est virga & regula æquitatis. Nec mirum. Dilexisti enim iu-
sticiam, omneq; bonum, & odisti iniquitatem, ac omne malum. Quapropter
non immerito vnixte ò Deus fili Deus tuus. Vnxit te secundum humanam
naturam oleo exultationis, dono videlicet & gratia Spiritus sancti, consci-
entiam tuam exhilarantis: idque præ participibus tuis: perfectiore nimis
vnctione quam vngit electos alios tibi cohæredes. Illi enim posteaquã
concepti sunt aut nati, vnguntur oleo Spiritus sancti, ac postquam in pecca-
tis fuerunt sanctificantur. Christus verò qui de Spiritu sancto conceptus est,
non ante conceptus est, deinde vnctus: sed hoc ipsum concipi de Spiritu
sancto & incarnari in utero virginis fuit à Spiritu sancto vngi. Prosequitur
autem Paulus eius æternitatem insinuans: Et tu Domine fili mi, in princi-
pio mundi ac temporis, fundasti ac esse fecisti terram, qui eras ante omne
principium, & ante omne tempus: & opera manuum tuarum sunt cæli, vt-
pote virtute voluntatis ac iussionis tuæ facti. Ipsi peribunt, quatenus ad mo-
dum (vt ita dicam) essendi attinet, quem nunc habent, & quantum ad acci-
dentia, non tamen quantum ad substantiam. Tu autem Christe permanebis.
Et omnes cæli veterascunt sicut vestimentum, quod longæuitate deterius fit.
Ita cæli, præsertim aeris, quantum ad accidentia veterascunt, vt virtute, in-
fluentiaque languescant. Et æquè faciliter vt quis muta uerit amictum, mu-
tabis eos, & à solito cursu, influxuque cessabunt, & mutabuntur in melius, si-
cut in Apocalypsi vidisse se Ioannes testatur, dicens: *Vidi calum nouum, & ter-
ram nouam.* Tu autem idem es & immutabilis, quomodo in Propheta dixisti:
Ego Dominus, & non mutor. Item: *Ego sum, qui sum.* Et anni tui non deficient. An-
ni tui non sicut nostri anni sunt, qui transeunt & deficient. Perro annus tu-
us stat, nec transit. Annus tuus dies est, qui semper stat, semper lucet, nunquã
finitur, vt pote ipsa æternitas.

*EXEGESIS EVANGELII IN NOCTE SACRA-
tissima Natiuitatis Domini nostri Iesu Christi, quod le-
gitur ad primam Missam, Luca II.*

HOC præfens Euangelium, quod in nocte huius solennitatis in prima
legitur Missa Lucas scribit, Christi nobis natiuitatem explicans &
tempus. Et hoc iam nobis explanandum videtur. Quare? Quia diei
huic magis congruum est, clariustq; potest & enarrari & intelligi: ideo præ-
dicandum illud vobis duxi. Nam si Euangelium vobis dixerò Ioannis, ta-
met si tribus diebus prædicauerò, non tamen faciam, vt ita intelligatis il-
lud, vt ædificati recedatis doctiores, deuotioresve. Itaque dicit Lucas:

Exijt edictum à Cæsare Augusto, vt describeretur vniuer-
sus orbis.

Post longa multaq; Romanorum prælia, post strages multas, post victo-
rias donique crebras adeptas, tandem sub Octauiano Augusto, tanta est pax
vni-

vniverſo orbi reddita, vt vnus homo quiete vniverſo imperaret mundo, eſſetq; tempus, quod tam Eſaias, quam Micheas prophetarat, dicens: *Conſtabunt gladios ſuos in vomeres, & lanceas ſuas in falces. Non leuabit gens contra gentem gladium.* Tanta, inquam, per orbem vniverſum erat pax, tanta quies, vt deſcriberetur vniverſus orbis, quo ſcire poſſet Auguſtus quot provincie, quot ciuitates, quot pagi, quot denique homines ſibi forent ſubiectioni. Hanc autem pacem Dominus mundo tunc conſeſſit cum ipſe vellet naſci, quo agnoſceretur natus, qui terrena cæleſtib; homines Deo pacificaret, recõciliaretq;. Naſcebatur, inquam, hoc pacis tempore, qui pacem amat, pacem quærit, pacem præcipit, pacem largitur, in pace ſola habitat. Signa autem pacis certiffimiq; indicium erat, quod totus deſcriberetur orbis. Obſerua autem, quod ne ipſa quidẽ deſcriptio hæc myſterio ſignificationeq; myſtica vacat. Quam B. Gregorius explicans. Quid, inquit, eſt, quod naſcitur o Domino no mundus deſcribitur, niſi hoc quod aperte monſtratur, quia ille apparebat in carne, qui electos ſuos adſcriberet in æternitate? Quotquot enim ab æterno ſunt ad vitam prædeſtinati æternam, modo temporaliter à Spiritu ſancto conſignantur, atque in Dei familiam adſcribuntur. De quo Eſaias dicit: *Et erit, omnis qui relictus fuerit in Sion, & reſiduum in Hieruſalem ſanctus vocabitur, omnis qui ſcriptus eſt in vita in Hieruſalem.* Et Daniel: *In tempore illo ſaluabitur populus tuus, omnis qui inuentus fuerit ſcriptus in libro.* De hac inſcriptione Chriſtus loquitur Apoſtoliſ, quando dicit: *Gaudete & exultate, quia nomina veſtra ſcripta ſunt in celo.* Itaque tempus illud impletum erat, quo ablato ſceptro de Iuda duceq; de ſtirpe eius, vbique dominantibus Romanis, venturus erat Meſſias, qui erat expectatio gentium. Igitur edicto promulgato, præſidium quilibet ex pagis, vilis ac oppidis ſibi ſubiectioniſ ſubditos ad ciuitatem ſuam præcipuam, vnde erant nati, conuocabat, quo vnusquisque Imperatori cenſum ſolueret, Romanoq; ſeſe profiteretur ſubiectioniſ imperio, deſcriptioneſq; & pecuniã ad Imperatorem mitterentur. Scire enim Auguſtus voluit, cuiuſmodi tributum, quod tolerandum plebi foret, imponeret.

Eſa. 2.
Mich. 2.

Pacis tempore cur naſci d Chriſtus voluerit.

Gregorius.

Deſcriptio hæc myſticè quid.

Eſaia 4.

Daniel. 12.

Lucæ 10.

Gen. 49.

Hæc deſcriptio prima facta eſt ſub præſide Syriæ Cyrino.

Prima omnium deſcriptionum, quæ totius fuit orbis vniverſalis, antequam nullo hoc modo fuerat alia prior, facta eſt ſub præſide Syriæ Cyrino, hoc eſt, dum hæc fieret deſcriptio prima, Cyrinus tum præſidebat Syriæ, vel ideo dicitur prima, quia in illa terra, hoc eſt, in Syria incipiebatur deſcribi. Soluebat autem præſecto quilibet inſcribendus ſeu inſcriptus denarium, qui decem fertur nummos valuiſſe viſuales. Hic denarius decalogum præceptorum Dei ſignificat Deo præſtandum, ab his qui vocati ſunt ad vnitate, vnde excidimus. Ciuitas hæc noſtra eſt patria, puta regnum cælorum quod amiſimus, ſed per Chriſtum reuocati ſumus. Quod in Propheta facturum ſe promiſerat Deus dicens: *Tollam quippe vos de gentibus, & congregabo vos de vnuerſis terris & adducam vos in terram veſtram.*

Denarius Deo ſolendus quid myſticè.

Ezech. 36.

Aſcendit autem & Ioseph à Galilæa de ciuitate Nazareth in Iudaam ciuitatem Dauid, quæ vocatur Bethleem, eo quod eſſet de domo & familia Dauid, vt profiteretur cum Maria deſponſata ſibi vxore prægnante.

Luce 2. Sicut Nazareth suæ incarnationi, vbi Maria virgo illum benedicta conciperet, ita Hierosolymam, vbi pateretur, & Bethleem, vbi nasceretur locum Christus elegit. Hic namque in propheta etiam locus nominatur, quando dicitur: *Et tu Bethleem Ephrata paruulus es in milibus Iuda. Ex te mihi egredietur, qui sit dominator in Israel. Et egressus eius à principio, à diebus æternitatis.* Hæc propheta vt impleretur, vide quomodo nesciens Octavianus Augustus, diuinæ dispensationi inseruierit. Edicto namque euulgato accedente tempore partus Mariæ, data est occasio Ioseph & Mariæ veniendi in Bethleem. Erat enim Bethleem Iudæa, id est, Iudaica pertinens ad tribum Iudæ. Siquidem erat alia quoque ciuitas Bethleem in tribu Zabulon sita, ad cuius differentiam hic Euangelista Bethleem vocat Iudæam, hoc est, Iudaicam, vt legatur hæc dictio Iudæa adiectiuè. Vocatur quoque ciuitas Dauid, quandoquidem in ea natus est Dauid. Dicitur autem Ioseph natus de tribu Iudæ, de domu & familia Dauid. Vnde liquet Mariam quoque de eadem tribu & familia fuisse, propterea quod lex virum & vxorem eiusdem iubebat esse tribus, nec ex alia tribu, quam ex sua vir poterat accipere vxorem. Vocatur autem beatissima virgo Maria vxor Ioseph, qui quomodo tunc putabatur Euangelista refert. Erat autem re vera B. Maria coniunx Ioseph. Verum namque inter Ioseph & Mariam fuit matrimonium, ad cuius veritatem opus non est vt interueniat copula carnalis.

Factum est autem cum essent ibi, impleti sunt dies Mariæ vt pareret. Et peperit filium suum primogenitum.

Non dubium est sanctissimam virginem Mariam Spiritu sancto plenam, prophetarumque mysteria omnia clarius, quam hi qui prophetarum intellexisse. Vnde non ignorabat Michæam Prophetam de Bethleem Ephrata loquentem, quin etiam Spiritu sancto reuelante, nouerat se in Bethleem parituram. Impleti itaque sunt dies vt Maria pareret, & sol iustitiæ post longam ignorantie noctem prodiret. Peperit igitur filium suum primogenitum. Peperit, inquam, non parturit. Parturire enim, est cum dolore ad partum se parare. De hac autem virgine sacratissima Propheta Esaias dicit: *Antequam parturiret peperit: hoc est, antequam dolores sentiret pariendi, peperit masculum. Quis vnquam audiuit tale, aut quis vidit huic simile? Siquidem in omni partu, alia partum præcedit parturicio. In hoc verò partu, partus præcedit parturicionem: imo parturicio nulla fuit, quia dolor omnis absuit. Sciendum quoque, beatissimam virginem, quomodo in partu fuit à dolore libera, ita infantem portans in vtero, non fuit grauata. Compatiendum tamen virgini teneræ, quæ itineris labore fatigabatur, compatiendum eius verecundiæ, quia itineræ fatigata, hospitium quo reciperetur, non inuenit. Erant enim hospitiarum loca occupata omnia, aut seruata ditionibus, & à quibus maior quæstus sperabatur. Videbant enim, vt creditur, qui hospitia locabant, parum sibi lucri accessurum ex his hospitiis. Vide tamen tu quomodo suos exercet Christus, eosque charissimos humilitione ac paupertate grauat. Vide quia nihil inde turbatur Maria, nihil xgre fert. Non querulatur, non iactat se, quod mundi habeat Dominum in vtero, non dicit: Mihi bonum amplumque debetur in terra hospitium, quia eum porto, qui fecit cæ-*

Mich. 5.

Parturire qd proptie signet.

Isa. 66.

Compatiendū cur sit B. Mariæ puerperæ.

cit cælum & terram. De huius paupertate dicit Chrysoſtomus: Quicumque pauper est, accipiat consolationem: Ioseph & Maria mater Domini non habebant seruum, non ancillam. De Galilæa, de Nazareth soli veniunt. Nō habebant iumentum. Ipsi sunt Domini & famuli. O rem nouam. Ingressuntur in diuersorium, non ingrediuntur ciuitatem. Paupertas enim timida, inter diuites non audebat accedere.

Chryſost.
Paupertas
Mariæ & Ioseph
quanta.

Itaque cum in stabulo, vbi asinus & bos erant alligati ad præsepe, forent, & consolatione sese mutua ac planè diuina virginei coniuges super paupertate sua confortarent, vterque ad angulum orationis gratia secessit. Interea, dum iam silentium teneret omnia, & nox medium iter in cursu suo haberet, adfuit hora illa felicissima, & ab æterno benedicta, qua dignissima ac Dei mater peperit filium suum primogenitum, id est, ante quem non habuit alium, vt esset primus, non in ordine sequentium, nec post quem alij, sed ante quem nullus. Quo hæreticorum eliditur error atque impietas dicentium B. Mariam plures habuisse filios, propterea quod Christus hic dicitur primogenitus.

Sapient. 18.

Christus vti
dictus sit primogenitus.

Et pannis eum inuoluit & reclinauit eum in præsepio: quia non erat ei locus in diuersorio.

Sicut beatissima virgo Maria Deum sine carnali delectatione, cum spiri- tuali verò ingenti læticia concepit, constituta interim in sublimi contem- platione, ita gaudio spiritali internoque tota resecta, ac deuotissima con- templatione, in Deum absorpta, in partu nihil doloris sensit. Virgo enim integra peperit, virgo etiam post partum inuiolata permansit. Erat autem tunc, vt nonnulli volunt, virgo beata in oratione genibus flexis, & subito ac quasi in ictu oculi genuit infantem. Quem vbi ante se iacentem vidit, Deum suum verum & hominem illico adorauit, pannis inuoluit, nullo vtens alie- no obsequio. Nulla enim in hoc partu obstetrix fuit, nulla muliercularum sedulitas fuit. Ipsa, vt Hieronymus ait, pannis inuoluit infantem, ipsa ma- ter & obstetrix. Ipsa puerum reclinauit pannis inuolutum in præsepi. Neque enim ei locus erat in diuersorio. Cui? Creatori cæli & terræ, Deo Omnipotenti non fuit locus in diuersorio. Vnde cogebatur eius mater iuxta anima- lia habitare ac parere, puerumque vt creditur, propter frigora in præsepe, & fortasse ante iumentorum ora ponere. Locum enim pro puero quo illum poneret non inuenit aptiorem. Posset ne hic pauperius quid, vilius quid, at- que humilius pro Dei matre, pro Dei Filio excogitari? Accurrite diuites, & videte regis nostri diuitias. Intuemini fastum & magnificentiam eius. Per- quirite, in quo sitis vos ei similes. Certè si is qui dicit se Christi esse, debeat, quomodo ipse ambulauit, ambulare, tunc nimis estis ei dissimiles. Vita ve- stra, cibi vestri, lecti, domus, vtensilia, serui, vestes, thesauri, & omnia quæ agitis, ex diametro Christo repugnant infanti. An non erubescitis eius infan- tiam contemplari? Attendite, quod pro vobis hæc sustinet. Imitemini illum aut saltem an necessaria sibi velit suppeditari, interrogate. Dicam sciscitan- do pro vobis infantem. Quid puer regis altissimi à diuitibus his cupis, quid postulas ab his, qui habent omnia? Vis habere pannos holosericos quæ di- uitibus abundant? Num phialam cupis argenteam? Num cibos delicatos o-

Maria virgo
vbi Christum
concepit &
peperit in
alta contem-
platione cõ-
stituta.
Natiuitatis
Christi mo-
dus quis.

Hieron.

Paupertas &
vilitas Chri-
sti nascentis
quæto fuerit.
Ioan. 1.

Interrogatio
pro diuitibus
ad infantula-
rum.

k pipare

Responsio
pueri Iesu ad
diuites.

pipare præparatos? Nunquid pecunias? Aut vis tibi palatium ædificari? Hic enim omnibus abundant diuites. Nihil, inquit, terrenum, nihil temporale desidero. Hæc si mihi vultis dare, pauperibus date. Quicquid enim illis dederitis, mihi dedistis. Non in hunc ideo mundum veni, vt vos doceam terrenis abundare, aut amare diuitias, sed paupertatem, honores contemnere, carnem castigare, vilitatem sanctamq; rusticitatem amplecti, modicis & vilibus contentos esse. Ego paupertatem in meipso consecrabo. Date mihi peccata vestra, & imponite dorso meo, ea scilicet, à quibus deinceps vultis abstinere, quæ vultis plangere, pro quibus poenitere vultis: & ego pro his satisfaciam. Ego pro his sinam me flagellari, crucifigi, & occidi. Porro, si peccata habetis, quæ non plangitis, quæ non emendatis, quorum non poenite mini, illa si retinueritis, retinebunt vos, & demergent in infernum. Contra hæc nõ erit redemptio. Ego quidẽ pro vobis patiar, at mea poena, meaq; satisfactio nihil proderit vobis, sed impoentiter moriemini in peccatis vestris.

Et pastores erant in regione eadem vigilantes & custodientes vigilias noctis super gregem suum. Etcce Angelus Domini ferit iuxta illos, & claritas Dei circumfulsit illos: & timuerunt timore magno.

Angelorum
apparitio in
veteri nouo-
que testamē-
to dissimilis.

Pastores vigilabant super gregem. Non vnus sed plures erant, qui Christi possent natiuitati ferre testimonium. Illis igitur Christus suã reuelari voluit infantiam. Vide autem, quia sicut Christi sunt natiuitatis testes pastores ita prædicationi ac vitæ eiusdem Apostoli piscatores præbuerunt testimonium, vtrique illiterati & simplices, nec fallere docti. Vide præterea, quomodo Angelus non more solito apparet, quo patribus olim se erant soliti exhibere Angeli. Siquidem hic apparet non solum in specie humana visibili, sed etiam cum lumine. Nam & claritas Dei, inquit Euangelista circumfulsit illos. Vbi similem apparitionem in veteri legisti testamento? Discreuit Dominus à tempore legis tempus gratiæ: tempus in quo erat figura tantum & umbra futurorum, à tempore in quo erat veritas & gratia. Decebat Dei Filio homine nato, reuerentiam, quam olim maiorem erga naturam nostram exhiberi ab Angelis, & nos non tanquam exules, abiectos, proscriptosq; seruos, sed vt Dei filios, coheredesq; agnosci. Quod claritas Dei circumfulserit illos, intelligenda est lux diuinitus missa, quæ aerem lucidum & clarum iuxta illos reddidit, quo fierent idonei ad recipiendam internam illuminationem de Christi natiuitate, eo modo quo in Actis legitur Apostolorum de Paulo: *Su' ito circumfulsit eum lux de caelo*. Sequitur namque, quod ex visione hac magno timore fuerint perculsi, quo parabantur ad recipiendam reuelationem.

Claritas pa-
stores circū-
fulgens qua-
lis fuerit.

Actoz 9.

Et dixit illis Angelus: Nolite timere. Ecce enim euangelizo vobis gaudium magnum, quod erit omni populo: quia natus est vobis hodie Saluator, qui est Christus Dominus in ciuitate Dauid.

Sp' ritus boni
spiritus que
mali visio

Officium boni spiritus seruat Angelus, cuius est illum, cui apparet, timorem consolari. Incipit enim angelica visio cum timore, sed magis magisque
cont.

continue videns, serenior efficitur. Cui contrario habet modo spiritus ma-
 lus, quia eius visio principio blanditur, sed in obscuritatem ac tenebras in-
 ducens in terrorem quoque semper maiorem crescit. Ideo hic Angelus vi-
 dens pastores contritos, consolatur eos, dicens: Nolite timere. Quin potius
 gaudete. Unde? Ecce annuncio vobis gaudium magnum, quod tam gentibus,
 quam Iudæis omnique erit populo. Euangelizo, inquit vobis. Quibus vo-
 bis? Vobis pauperibus, simplicibus, humilibus, vigilantibus pastoribus. Vi-
 dete filij. Angelus non ad molle stratum stetit Herod's, non Caiphæ, ponti-
 ficibus que nunciar Iudæorum Christi natiuitatem. Multi erant diuites, qui
 tunc sumpta cœna delicata dormiebant in lectis suis: multi potentes & re-
 ges, quorum nulli Christi reuelata est natiuitas: sed pastoribus pauperibus,
 vigilantibusq; duntaxat apparuit. Euangelizo, inquit, vobis. Quid? Gau-
 dium magnum. De quo? Quia natus est vobis hodie Saluator, qui est Chri-
 stus Dominus. Videsne quare hoc diuitibus non fuerat annuncian- dum, ne-
 que ambitiosis? Illis enim gaudium non est nunciari Christum esse natum:
 gauderent verò di thesauro adepto pecuniarum, de fortuna accidente, aur
 de honoribus. Hoc enim amantes gaudent dum assequuntur. Pauperibus
 igitur spiritu, humilibus, mundi amore vacuis, & in mundi respectu, aut
 æstimatione vilibus & abiectis, ad Domini aduentum vigilantibus erat hoc
 gaudium euangelizandum, utpote qui de mundo gaudium non habent, ideo
 de Christi possunt gaudere natiuitate. Saluator mundi dicitur Christus, cui
 saluare congruit tanquam Deo, qui per Esaiam dicit: *Deus iustus & saluans nō*
est prater me. Et in Osea: *Ego Dominus Deus tuus, & saluator non est prater me.* Con-
 uenit ei quoque saluatorem dici, secundum quod est homo assumptus, quē
 admodum ad Ioseph patrem Iesu nutritium dictum est: *Vocabis nomē eius*
Iesum. Ipse enim saluum faciet populum suum, à peccatis eorum. Quod Christus
 Dominus noster quoq; impleuit quia passione sua nos redemit, atque salu-
 tem sanguine nobis suo comparauit.

Et hoc vobis signum. Inuenietis infantem pannis inuolu-
 tum, & positum in præsepio.

Videte cuiusmodi signum dicat Angelus, per quod Christus agnosci de-
 beat Saluator. Nempe paupertatem. Adeo salutaris est paupertas, adeo est
 eius amor nobilis, ut Christus illam è cælo veniens præcunctis bonis mun-
 di elegerit. Abundabat thesaurus hic in terris, sed nesciebatur præcium eius
 quousque Christus è cælo veniens, & paupertatem in se transformans, hanc
 in se consecraret, & nobis amabilem faceret. *Beati igitur pauperes spiritu,* hoc
 est, affectu, quibus terrenarum rerum abest amor, quibus nulla adest cupidi-
 tas: *quia in ipis est regnum cælorum.* Est itaque signum paupertas Christi
 nobis in salutem, sed in signum cui à multis contradicitur, puta ab omnibus
 mundi amatoribus. Docuit enim hoc signo nos mundum contemnere. Sed
 quis huic signo non contradicit, nisi pauci electi?

Et subito facta est cum Angelo multitudo militiæ cælestis,
 laudantium Deum, & dicentium: Gloria in altissimis Deo,
 & in terra pax hominibus bonæ voluntatis.

Copiosum Angelorum agmen subito yno Angelo loquente apparuit, cæ-
 lestis

quomodo
discernatur.

Natiuitas
Christi cur
pauperibus
potius quam
diuitibus nū-
ciata fuerit.

Saluator cur
rectè vocetur
Christus,
Esa. 45.
Osee 3.

Matth. 1.
Apoc. 1.

Paupertatis
nobilitas
quanta.
Bernardus.

Matth. 5.
pauperes spi-
ritu qui sint.

Lucæ 2.
paupertatem
Christi esse
signum cui à
multis con-
tradicitur.

Angeli cur
Christo nato
apparuerint.

Esaie 48.
Psalm. 116.
Pax cum tri-
bus quomo-
do seruanda
sit.

Math. 11.

lestis exercitus similitudinem habens: quod tamen non ad pugnam, sed ad Dei laudem ideo erat congregatum, quo Dei prædicaret maiestatem, & sapientiam, & potentiam, & bonitatem latentem in externo, viliquæ apparentia infantis. Hunc, inquam, vt regem suum nobis manifestarent, collaudarent, nobisque gratularentur apparuere Angeli. Vide autem quid dicant: Gloria in altissimis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis. Deo cui soli debetur gloriam tribuunt, hominibus verò, qua indigent maxime, pacem. Vide autem quod non hominibus quibuslibet, sed his tantum, qui sunt bonæ voluntatis. *Non est enim pax impijs* dicit Dominus: *sed pax multi a diligentibus legem Dei.* Seruemus igitur nos pacem cum Deo, eius obediendo voluntati: seruemus cum proximo, illum diligendo ac portando: seruemus nobiscum, in animi tranquillitate omnia ferendo. Tunc Christum infantem digne possimus cum pastoribus audire natum, quærere & inuenire, non imperantem angelis, non signa facientem: sed in præsepi ante iumentorum ora iacentem, inuolutum pannis, humilem, mansuetumque corde, qui cum Patre & Spiritu sancto est benedictus in secula, Amen.

SERMO IN EADEM SOLENNITATE.

Vnde gaudendum sit, & quid docuerit, quoque nos inuit auoris Christi natiuitatis.

Natiuitas
Christi quæ
bona obtulit.

Gaudium ori-
ri ex mul-
tis.

Desiderium
patrum an-
tiquorum pro
aduentu Chri-
sti quantum.
Luca 10.
Ioan. 1.
Psalm. 7.
Esaie 64.

Ioan. 3.

Evang. lizo vobis gaudium magnum, quod erit omni populo: quia natus est vobis hodie Saluator. Luca II. Nemo fratres filijque charissimi quouis onere aut molestia grauatus, non gaudet, sicerta illi promittatur ab hoc onere liberatio. Qui enim tenebris est inclusus, gaudet redire ad lucem. Qui in infirmitate est, gaudet de aduentu medici. Qui captiuitate est detentus, gaudet adesse libertatem. Qui denique damnatus est, gaudet de aduentu aut præsentia saluatoris. Hæc aliaque omnia nobis Christus fuit, quia & nos ediuerso fuimus omnia, puta captiui, ceci, infirmi, ad mortemque damnati. Gaudete igitur omnes, inquit Angelus, quia natus est vobis hodie Saluator, qui ab omni vos molestia liberet. Est enim cæcis lux, infirmis sanitas, captiuis redemptio, damnatis salus, vita mortuis. Nunciabat igitur Angelus his qui gaudere de hoc nouerant, quod natus esset Iesus, spes, salus, & redemptio omnium. Nunciat autem Angelus gaudium. Quapropter sciendum ex multis oriri, vt quis gaudeat Primo, vt si quis rem diu affectat amalequatur. Christi igitur natiuitas cum diu promissa fuerit mundo, cum esset aduentus continue expectaretur, cum magnis denique postulare: ut gemitibus, non potuit non esse gaudio, vbi aduenit. Si quidem, vt Christus ait, Multi reges & principes & prophetae voluerunt videre, quæ vos videris, & non viderunt. Et, Abraham, inquit, desiderauit videre diem meum. & vidit, subaucti in fide, & gauisus est. Clamabant quoque sancti patres in lymbo: Domine, ne elinas calos tuos & descende: Et: Vtinam disrumperes calos, & descenderes. Cum itaque tantum esset patrum, tamque astuans desiderium vt veniret, quomodo non potuit gaudium esse mundo, non huic scilicet cuius filij sunt reprobi, atque à filijs Dei diuisi: sed mundo, id est, hic viuentibus in mundo, de quo loquitur Ioannes, cum dicit: Sic Deus dilexit mundum, vt daret Filium suum vnigenitum, vt omnis qui credit in illum non pereat sed habeat vitam æternam. Quomodo, inquã, non esset gaudium mundo, quando venit? Magna igitur necessitas, quæ premebat mundum, quæ